

ב"ה

כב'

הרב שלמה שיינמן הי"ו

רוב שלום וברכה!

יישר כוחך על החיבור המושקע.

יש בו חידושים חשובים.

יתן ה' שיעשה החיבור את שליחותו.

ראיתי לנכון לצרף את הערותי

כרצוף בזה.

בברכה

ישראל אריאל

הערה של הרב ישראל אריאל – זיהוי מקום קדש הקדשים

ב"ה

כבוד הרב שלמה שיינמן הי"ו

רוב שלום וברכה!

עברתי על החיבור שכתב כב' בעניין העלייה להר הבית, וראיתי חידושים לא מעטים שהובאו במהלכו. ויש לברך על העובדה שכב' הוציא מחקר נאה מתחת ידיו.

עם זאת, לא אמנע מלומר, כי מאמר כגון זה שמטרתו לטובה ולהבהיר דברים בעניין מקום אבן השתייה, אינו פותר את בעיית השוללים את העלייה להר הבית.

מי שעולה להר הבית אינו מרגיש חובה לשאול אם לעלות להר, כמו שאינו מרגיש חובה לשאול אם להניח תפילין או ליטול לולב, שכן הגיע להכרה כי זו מצוה ככל המצוות שבתורה. מעולם לא פקפק במסורת אודות אבן השתייה הנמצאת בכיפת הסלע, ולכן גם אינו מחפש הסברים והוכחות.

לעומתו מי ששולל את העלייה להר ימצא גם בתוך החישובים שבמאמר ספקות ושאלות מדוע עליו להחזיק בדרכו.

כב' כותב ששאל את הרב אברהם שפירא אם מותר לעלות להר הבית. וכב' מביא את תשובתו: "הרב השיב לי שבאמת אם היינו יודעים את הגבולות של הר הבית, הייתה מצוה לעלות, כדי לחזק את הריבונות של מדינת ישראל על ירושלים. אלא הוא הוסיף שהוא לא יודע איפה מותר ואיפה אסור לעלות על הר הבית, ולכן הוא אסר לי. אבל הוא לימד זכות על אלו שכן עולים שכנראה הם יודעים".

לפיכך יש להקדים, שלפחות שניים מגדולי הפוסקים בכל הדורות יודעים היכן אסור והיכן מותר, והם הרמב"ם והרדב"ז (ראה דבריהם להלן) ומי שנוהג כאותם פוסקים עשה כהלכה.

מעתה שהרב שפירא אומר שהוא אינו יודע "איפה מותר ואיפה אסור", בכך גם אמר, שמי שיודע את המקומות המותרים שיעלה להר ויקיים את המצוה. כאמור הרדב"ז ידע בדיוק להיכן מותר להיכנס ולהיכן אסור, והרב שפירא לא כתב מאמר החולק עליו ומוכיח ההיפך.

מעתה שאנו יודעים בוודאות את המקום האסור לפי הרדב"ז, ובריר בתשובתו (תרצ"א) לאיזה מקום הותר להיכנס, ובלשון הרדב"ז: "אין ספק! כי האבן הזאת אשר תחת הכיפה היא אבן השתייה אשר עליה היה הארון בבית קדש הקדשים לצד מערב".

לאור קביעה זו ונקודת מוצא זו, פסק בסיכום שכל עוד אדם שומר על מרחק מתאים מכיפת הסלע עשה כהלכה, ובלשונו: "שוב ראיתי וכן אמרו לי בני אדם היודעים לשער שאין לך פתח ולא עלייה [סביב כיפת הסלע] שלא תהיה רחוקה מהכיפה כפי השיעור אשר כתבתי [ענין שם שכתב: ארבעים אמה מצפון לכיפה וארבעים אמה מזרח לכיפה]. הילכך: מותר להתקרב אל הפתחים ולעלות אל העליות [הבתים והעליות הסמוכים לכיפת הסלע] כל שכן בהצטרפות הספקות אשר כתבתי". הרי לנו תשובה מפי אחד מגדולי הפוסקים, ואין לך תשובה מפורשת מזו, ואין לך היתר גדול מזה.

מעתי שגיבלנו תשובה מן הרדב"ז היודע את המקומות האסורים והמותרים, ממילא הותרה הכניסה לשם, וזאת, גם אליבא דהרב שפירא זצ"ל, שכאמור אינו חולק על הרדב"ז הקובע את הגבולות הנכונים, רק טוען, שהוא עצמו אינו יודע.

יתר על כן, מעתי שיש בידינו פסק מוסמך, מצווים אנו לעלות להר הבית לקיום מצות התורה - "לשכנו תדרשו ובאת שמה".

והיה אם ישאל השואל: מדוע דברי הרדב"ז מכריעים לעומת ספיקו של הרב שפירא?

תשובה: משום שהרדב"ז יודע וכתב פסק הלכה, ואילו הרב שפירא טוען שאינו יודע, ולא כתב שום בירור, בוודאי שלא כתב תשובה הסותרת את הרדב"ז.

משל למה הדבר דומה? לאדם שחש כאב בגבו, הלך לרופא שיניים ושאל אותו מה דעתו על הכאב. אמר הרופא: אני במקצועי רופא שיניים ואיני מומחה לענייני גב! לך לאורטופד מומחה לענייני גב ועמוד השדרה, הוא הרופא המקצועי, הוא בוודאי יודע, ואני סמוך ובטוח שיפתור את בעייתך. הלך האיש לרופא המקצועי, בדק לו את הגב מקרוב, וקבע, כי אחד השרירים בגב נמתח מדי, לפיכך יעשה האיש התעמלות לפי הוראות הרופא ותוך שבועיים הכאב יחלוף. וכך הוזה.

כשם שבענייני רפואה כשיש ספק הולכים לשאול את איש המקצוע, כך גם בענייני הלכה כשיש ספק הולכים לשאול את היודע, והרדב"ז הוא איש המקצוע.

יש רבנים שאינם יודעים היכן מקום קודש הקדשים, או שאינם רוצים לדעת, מכוח השקפה מסוימת. תשובת הרדב"ז ידועה לכל אך יש תלמידי חכמים שאינם רוצים לדעת אותה. אדם שעניינים לו בראשו אינו הולך לשאול רב ש"אינו יודע", אלא קורא את תשובת הרדב"ז ועולה להר הבית על פי הרדב"ז ש"יודע".

אדם זה מסתמך כמובן גם על דעת הרמב"ם שיודע את המסורת שנמסרה מאברהם וממשה רבינו (ראה להלן) ומכוח מסורת זו עלה הרמב"ם עצמו להתפלל בהר הבית, כמובא באיגרתו המפורסמת. הרי לנו "אנשי מקצוע", וכל השאר ננסים לעומתם.

כאמור המחקר שכב' כתב טוב כדי לשכנע את המשוכנעים, באשר לעצם המחקר, יש אולי מי שהדבר חשוב לו והדבר מסייע בידו להחזיק במצוות העלייה, אולם, אני "לא כן אנכי עמדי", אין דעתי נוחה מכל המחקרים הללו, ואפרט מדוע.

כל מבקש אמת דבק במסורת הרמב"ם והרדב"ז, כי מאיתם יצאה תורת העלייה להר הבית. הדבר עולה גם מתוך דברי כבודו, ש"הרב אליעזר מלמד כתב אודות הרב שפירא, שאמר לו בעניין העלייה להר הבית ש'אי אפשר לאסור את המותר". נמצא, שהרב שפירא אף הוא יודע את תשובת הרדב"ז, שהתיר לעלות להר הבית תוך שמירת מרחק מכיפת הסלע, לכן אמר, שאינו יכול לאסור את העלייה להר הבית, כי 'אי אפשר לאסור' את מה שהתיר הרדב"ז.

וזאת לדעת: הרב שפירא נולד בין חומות ירושלים העתיקה, וידע מילדותו - ככל ילד בירושלים - שקודש הקדשים מקומו בכיפת הסלע כשיטת הרדב"ז. ולכן גם אמר ש'אי אפשר לאסור את המותר'.

מעתי נוסף ונאמר ובענייני אומר אני זאת בכל האחריות, כי המפקפק בעניין מקום קודש הקדשים עובר עבירה חמורה.

כב' מכיר את המפקפקים השונים, כפי שעולה מן החיבור שכב' כתב. במהלך הספר מובאות דעות של ספקנים ומשערי השערות אודות מקום קדש הקדשים, ולדעתנו, המפקפק במסורת שציין הרדב"ז מפקפק בתורה שבעל פה שנמסרה מסיני, ועבירה היא בידו.

בעניין זה כותב הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה מז) שיש גבולות למחשבת האדם בענייני אמונה והלכה. שם גם סלל בפנינו דרך, בעניין ההתייחסות למסורת אודות אבן השתייה. לדעת הרמב"ם, מקום המזבח נמסר במסורת התורה שבעל פה ממשה רבינו, ואין הדבר פתוח לכל איש ואיש לערער ולערך חקירה היכן עמד המזבח וההיכל, ואף איסור יש בדבר.

כך כותב הרמב"ם להלכה בהלכות בית הבחירה ב, ב:

"מסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארוונה, הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק".

כוונת הרמב"ם במילים: "מסורת ביד הכל" - למשה רבינו, שמסר ליהושע ויהושע לזקנים עד דוד המלך. זה מה שמוסיף הרמב"ם, שבהתאם לכך בנה דוד את המזבח במקום העקידה.

מן הראוי להוסיף בעניין זה, את מה שכתב הרמב"ם שם בהמשך (הלכה ג): "מידות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש". כלומר, גם מקום המזבח וגם צורתו, הכל מועבר מדור לדור "איש מאיש" במסורת התורה שבעל פה. מעתה, כשם שלא ניתנה רשות לכל אחד לחדש מידות חדשות במזבח, כך לא ניתנה רשות לערער על מסורת מקומו של המזבח.

מסורת זו מבוארת במדרש שמואל (פרשה טו, ג) ומבואר שם שענייני המקדש ומקומו נמסרו מדור לדור, ככל הלכה הנמסרת בתורה שבעל פה. זו לשון המדרש:

"מגילת בית המקדש שמסר הקדוש ברוך הוא למשה בעמידה... עמד משה ומסרה ליהושע בעמידה... עמד יהושע ומסרה לזקנים בעמידה... עמדו נביאים ומסרוה לדוד בעמידה... עמד דוד ומסרה לשלמה בנו בעמידה... 'הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל'... מלמד שניתנה במסורת". כלומר, פרטי המקדש כולם – ובכלל זה מקום המקדש - ניתנו כולם במסורת.

בספרו מורה נבוכים ג, מה; מרחיב הרמב"ם את עניין המסורת וקובע את ראשיתה באברהם אבינו והמשכה במשה רבינו. אלו דבריו:

"אברהם אבינו ע"ה בחר בהר המוריה בהיותו הגבוה שבהרים אשר שם... וייחד המערב, שקודש הקדשים במערב. והוא עניין אומרם: 'שכינה במערב', וביארו רבותינו ז"ל בגמרא יומא, שאברהם אבינו ייחד המערב, רצונם לומר - בית קדש הקדשים... ואין ספק אצלי גם כן, שהמקום אשר ייחדו אברהם בנבואה היה ידוע אצל משה רבינו ואצל רבים, שאברהם ציווה אותם שיהיה בית עבודה".

הרי לנו מסורת כפשוטה, היינו, מקומו של קדש הקדשים נקבע על ידי אברהם אבינו, וכך עברה המסורת אודות מקום זה למשה רבינו ולרבים אחרים, כלשונו, שהם יהושע, הזקנים, דוד המלך וכל הבאים אחריהם, וככל מסורת אחרת בתורה שבעל פה אף מסורת זו נמשכת עד ימינו אנו.

נמצא לאור האמור, שהבא להמציא דעה חדשה הסותרת את המסורת הידועה כי כיפת הסלע היא מקום אבן השתייה וקודש הקודשים, פוגע בקדושת התורה שבעל פה.

כאמור, אותם חוקרים המנסים להעמיד את קודש הקדשים בצפון כיפת הסלע או בדרום, וכן במזרח או במערב, הרי זו פגיעה בתורה שבעל פה, היא הכותב גדול בתורה ככל שיהא. בעניין זה כותב הרמב"ם בספר המצוות לא תעשה מז: "הזהירנו שלא לתור אחרי לבבנו עד [שנגיע למסקנה] שנאמין דעות שהם הפך הדעות שחייבתנו התורה, אבל נקצר מחשבתנו ונשים לה גבול - תעמוד אצלו".

אנו נמנים על המשתדלים ללכת בעקבות הדרכת הרמב"ם, לפיכך מחובתנו לומר שיש גבולות שאין בדעתנו לעבור אותם, ואף לא להיכנס בוויכוח בעניינם. וכפי שכתב הרמב"ם בהלכות עבודה זרה ב, א:

"כל מחשבה שהוא גורם לו לאדם לעקור עיקר מעיקרי התורה, מוזהרין אנו שלא להעלותה על לבנו... מפני שדעתו של אדם קצרה ולא כל הדעות יכולין להשיג האמת על בוריו, ואם ימשך כל אדם אחר מחשבות לבו נמצא מחריב את העולם לפי קוצר דעתו... ועל ענין זה הזהירה תורה, ונאמר בה: 'ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם'... כלומר, לא ימשך כל אחד מכם אחר דעתו הקצרה, וידמה שמחשבתו משגת האמת, כך אמרו חכמים: 'אחרי לבבכם - זו מינות'".

מעתה, כשתלמיד חכם נכנס לעובי הקורה בעניין המסורת אודות מקום קודש הקדשים, צריך לשאול את עצמו, שמא עצם ההרהור והטלת הספק בעניין זה מהווים פגיעה במסורת התורה שבעל פה.

מדברי הרמב"ם בהקדמה ליד החזקה עולה, שעצם הטלת ספק בעניין זה, יש בכך פגיעה בתורה שנמסרה לנו ממשה רבנו, והמערער על המקום, עלול להיכשל חלילה כמי שמכחיש את המסורת כפי שנמסרה מסיני. זו לשונו:

"כל התורה כתבה משה רבינו קודם שימות בכתב ידו... והמצווה [לפרטיה] שהיא פירוש התורה - לא כתבה, אלא ציווה בה לזקנים וליהושע ולשאר כל ישראל... ומפני זה נקראת: 'תורה שבעל פה'!... ולימדה משה רבינו כולה בבית דינו לשבעים זקנים... וזקנים רבים קבלו מיהושע... ושמואל קיבל מעלי ובית דינו. ודוד קיבל משמואל ובית דינו..."

הרמב"ם מונה רשימה ארוכה של חכמי הדורות שמסרו את התורה שבעל פה עד רבי יהודה הנשיא, ומסיים הרמב"ם:

"מפני זה ניערתי חוצני אני משה בן מיימון הספרדי... ובינותי בכל אלו הספרים... בעניין האסור והמותר... וכתבתי כולם בלשון ברורה ודרך קצרה עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ולא פירוק... כללו של דבר, כדי שלא יהא אדם צריך לחיבור אחר בעולם בדין מדיני ישראל אלא יהא חיבור זה מקבץ לתורה שבעל פה כולה".

העולה מן האמור, כשכתב הרמב"ם שמקום המזבח נמסר ב"מסורת" הדורות מאז ימי אברהם משה ודוד, הרי זו תורה שבעל פה.

שמה נאמר: והרי כמה תלמידי חכמים הטילו ספק בדבר והציעו השערות חדשות? כן יש גדולי תורה שהטילו ספק במסורת זו, ויש מי שאומר: אמנם הרדב"ז כתב ש"אין ספק" בעניין אבן השתייה, אך אני מסופק בדבר, מצד גודל האמה, או לאור מחקר של חוקר אנגלי מלפני מאה שנה, האם נוכל לפסול הצעה של גדול בתורה!?

תשובה: האומר כן מפקפק במסורת התורה שבעל פה ועובר על "לא תתורו". אין להתפלא על כך, שכן כידוע, עבירה זו של "לא תתורו" מצויה אצל גדולים וקטנים, כי לא הכל יודעים "לקצר את מחשבתם ולשים לה גבול" – כדברי הרמב"ם.

מול כל הספיקות של החוקרים החדשים, המציאות מוכיחה כי למרות כל המחקרים וההשערות כלל ישראל דבקים במסורת האומרת שקודש הקדשים מקומו בכיפת הסלע ואינם זזים ממנה.

לאור האמור יש לדחות בשתי ידיים כל השערה חדשה החורגת מן המסורת הכתובה ברמב"ם, והחורגת מזו שקבע הרדב"ז בעניין מקום אבן השתייה, גם אם יצאה מתחת יד גדול בתורה.

וה' יאיר עינינו ללמוד תורה לאמיתה – "ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תורת ה' באהבה" אמן.

יום ג', 16 בנוב', 12:31

שאלה שהבאתי לרב ישראל שליט"א באי-מייל

לכבוד הרב שליט"א

קראתי את דברי הרב בענין רב. ולטובת הנושא, רציתי ללבן את הדברים עוד קצת.

האם אני מבין נכון שהרב דייק מדברי הרמב"ם "מסורת ביד הכל" הלכות בית הבחירה פרק ב הלכה ב, שהיה מסורת מזמן אדם הראשון איש מפי איש עד הימים שלנו, איפה נמצא מקום המקדש?

ואם כך מדוע בזבחים נד, ב דוד המלך סבר בתחילה לבנות את המקדש בעין עיטם? מדוע הוא לא ידע ישר את המסורת שבהר המוריה צריכים לבנות את המקדש?

ומדוע אין לפרש, שהמסורת שמדובר ברמב"ם, הוא, שהמקום שסוף, סוף נבחר, קבלנו דרך נבואה, שאף אדם הראשון, נח, ואברהם השתמשו באותו מקום למזבח לפני כן? והחידוש תהיה שמקום המזבח הוקדש מראש לכך כבר מזמן אדם הראשון. ולכן אין כח לעובדי עבודה זרה לפסול את המקום אחר כך משימוש לגבוה.

אם יש לנו הוכחה מדעית נגד הרמב"ם האם באמת אנו צריכים להתעלם מזה בגלל מסורת?

לדוגמה

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה קעז
המצוה הקע"ז היא שהזהירנו מאכול השרצים המתהוים מן העפושים אף על פי שאינו מין ידוע ולא יתהוה מזכר ונקבה. והוא אמרו (שם) ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרומש על הארץ. ולשון ספרא השרץ הרומש על הארץ אף על פי שאינו פרה ורבה. וזה הוא ההפרש בין אמרו השרץ השורץ על הארץ ובין השרץ הרומש על הארץ. כי השרץ השורץ הוא השרץ שיש בו הכח המוליד לדומה כי הוא ישריץ על הארץ והשרץ הרומש הוא השרץ המתהוה מן העפושים שלא יוליד הדומה לו. ומי שאכל ממנו גם כן כלום לוקה:

האם לפי הרב, יש להתעלם מן המדע שקבע שאין שרצים המתהוים מן העפושים, כיון שלרמב"ם יש מסורת להפך?

ובפירוש אמת ליעקב בראשית פרשת בראשית פרק ב פסוק ו אנו לומדים שהיו 2 מסורות לגבי המקרא, מסורת בן אשר ומסורת בן נפתלי והרמב"ם בחר במסורת בן אשר.

משמע שיש מסורת שניתן לחלוק עליו שהרי אנו למעשה חולקים על מסורת בן נפתלי וז"ל:

והשקה את כל פני האדמה.
 לדעת בן נפתלי צריך להטעים והשקה את כל פני האדמה⁷².

אמת ליעקב בראשית - הערות פרק ב
 72. היינו שישנן שתי שיטות במסורת המקרא, מסורת בן אשר ומסורת בן נפתלי, ומסורתנו היא מסורת בן אשר וכמש"כ הרמב"ם בהלכות ספר תורה [פ"ח הל"ד], ומציין רבינו שלפי מסורת בן נפתלי היו הטעמים כאן שונים.

ועכשיו אבוא לעיקר הנקודה שמציק לי. בענין יהדותם של האתיופים - החוקרים שנשלחו על ידי הרב הרצוג הגיעו למסקנה שהם אינם יהודים וצריכים גיור מלא אם הם רוצים להיות יהודים וכך נהג הרבנות הראשית בתחילה.

הרב עובדיה יוסף שכנע את הרב אברהם שפירא, שיש לסמוך על המסורת של הרדב"ז לתת לאתיופים דין יהודי. ואחרי שהיה לחץ על הרבנות ויתרו על הטפת דם ברית לאתיופים ורק דרשו טבילה, וסמכו על המילה שעשו האתיופים לפני שבאו בקשר עם הרבנות. ובסוף התקפלו גם על טבילה במקוה.

ואילו היו בודקים היו מגלים שמנהג האתיופים היה לעשות ברית מילה ביום ז של התינוק ורק בדיעבד כגון שנפל בשבת לדחות ליום השמיני. וכן היו מגלים שהאתיופים קבעו כמו הריפורמים בארה"ב יהדות על פי האב ולא על פי האם. וגם גיירו אנשים שלא כדין כמו הריפורמים. והיו מגלים שהרמ"א בעצם פסק על פי רבנו חננאל, שכל העשרת שבטים בזה"ז הם גוים גמורים (כולל שבט דן). והיו מגלים שיש ספק רציני האם אפילו הרדב"ז התכוון לאתיופים או שמא לקבוצה מסוימת מתימן.

ויותר מזה היו מגלים שבבדיקת **ד.נ.א. האתיופים דומים בד.נ.א. לשאר האתיופים**

מסביב ואין להם ד.נ.א. שדומה לשאר ישראל הן מצד האב והן

מצד האם - לכן קשה לקבל את העמדה על סמך הרדב"ז שהם

מבני דן.

וכל זה ויותר בעיות שלא הבאתי כדי לקצר במכתב - סרבו לקחת בחשבון, ומעלים עד היום גוים גמורים מאתיופיה על סמך פרשנות מסוימת לרדב"ז נגד המדע ונגד ההיגיון

ובכך גורמים להתבוללות ואיבוד הרוב היהודי בארץ ישראל.

מקומם: מי דאג להעלות גוים מאתיופיה לישראל ומדוע?

ואילו לא היה גיבוי לרדב"ז ממקומות רבים אחרים אחרי שהוא במקצת אשם בכל ההתבוללות הזו הייתי פוחד לסמוך רק על הרדב"ז לבד לקבוע איפה קדש קדשים. אבל אחרי שיש לרדב"ז גיבוי מהרבה מקורות רק בגלל זה אני סומך עליו

בברכה
שלמה שיינמן

תגובת הרב אריאל באימייל

בנוב' 2021, 16 הרב ישראל אריאל

18:32

ב"ה

כבוד

הרב שלמה שיינמן הי"ו

השלום והברכה!

כב' מעלה את שאלת מעמד ה"מסורת" בהלכה.

זו שאלה רחבה, ויש לדון בכל "מסורת" לגופה.

כב' כותב שהרב עובדיה יוסף קבע, שהאתיופים נחשבים כיהודים, זאת לאור דברי הרדב"ז שיש "מסורת" בדינו, שהם יהודים. לדעת כב' כשם שיש להרהר אחר מסורת זו, כך יש מקום לספק בעניין מקום קודש הקדשים.

מבלי להיכנס לשיקולים של הרב עובדיה יוסף, צריך להסכים כי בעיית האתיופים היא בעייה, כי אין בדינו מסורת רצופה על יהדותם. אפילו אם נאמר שלפני חמש מאות שנה, הייתה "מסורת" בעניין יהדותם, אי אפשר לומר שהפסק של הרדב"ז שניתן לפני חמש מאות שנה תקף לנצח. שהרי הכל מודים, שקהילה זו עברה שינויים כתוצאה ממלחמות שבטים באתיופיה, והתערבות של גורמים חיצוניים שכפו עליהם להתנצר. כן הייתה שם התבוללות מאונס ומרצון, ונדודים של בודדים וקהילות ממקום למקום.

במציאות כזאת גם אם הייתה מסורת, הרי היא נשחקת ואף נעלמת. "יהדות" כזו היא בבחינת "בשר שנתעלם מן העין", שהלכה היא שהוא אסור, כדברי הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות ח, יב: "הלוקח בשר והניחו בביתו ונעלם מן העין אסור! אלא אם כן היה לו בו סימן או שהיה לו בו טביעת עין והוא מכירו ודאי שהוא זה".

בעניין האתיופים קהילה זו "נתעלמה מן העין" לא לשעה אחת או שעתיים, אלא נתעלמה והתנתקה מהעם היהודי זה אלפים בשנים, תוך שינויים שיצרו "יהדות" חדשה ומשונה, עם הלכות העומדות בסתירה לתורת משה.

האנוסים בספרד, למשל, היו יהודים לכל דבר, אך חמש מאות שנה של רדיפות וחיים יהודיים בסתר מחקו מהם את היהדות, והרי הם כגויים לכל דבר.

צריך להוסיף שגם הרדב"ז לא טען שיש "מסורת" אודות הקהילה האתיופית שהם משבט דן, להיפך! הרדב"ז שייך אותם ל"כת צדוק ובייתוס" ול"צדוקים", שכידוע צמחה תנועה זו באמצע ימי הבית השני. כך כותב בשו"ת רדב"ז חלק ז סימן ה: "דע! שהרי צדוק ובייתוס בבית שני היו, ואילו שבט דן גלה קודם". על כל פנים אין בעניין זה "מסורת" ובוודאי לא "מסורת" התורה שבעל פה מימי משה.

לא כן מקום המקדש. הרמב"ם כותב בעניין מקום המזבח דבר שלא כתב בשום הלכה אחרת: "**מסורת ביד הכל!**" כשהוא מתכוון למסורת מפי משה רבינו, כמובא ב'מורה נבוכים' "שאברהם אבינו ייחד... את בית קדש הקדשים... ואין ספק אצלי גם כן, שהמקום אשר ייחדו אברהם בנבואה היה ידוע אצל משה רבינו ואצל רבים, שאברהם ציווה אותם שיהיה בית עבודה". לאור האמור, "מסורת" זו היא חלק מן התורה שבעל פה, שנמסרה מפי משה.

מסורת זו נשמרה בקפדנות על ידי עם ישראל בכל דור ודור, שכן, גם בעיתות חורבן ושיעבוד המשיכו יהודים לעלות לרגל לפקוד את מקום המקדש בחורבנו, זאת, מערי הארץ ומכל ארצות העולם לירושלים. יהודים התמידו לשבת בירושלים בכל תקופה גם תחת שלטון נוגש, כדוגמת הרומאים, הביזנטים, הפרסים, המוסלמים, הנוצרים התורכים וכד'. 'קהלא קדישא דבירושלים' דבקו במקדש ועיניהם צופיות בכל עת אל המקדש, כשהם מכוונים את פניהם בתפילה שלש פעמים ביום לקדש הקדשים.

עיינ במאמר שכתבנו בעניין זה ב'מעלין בקודש' גליון ל"ז, עם עובדות רבות שאין עליהן חולק. הנושא יידון בעז"ה ביתר הרחבה במסגרת חיבור נוסף העומד להופיע. לאור האמור, לא אירתע מלומר עם כל הכאב, גם אם לא ינעמו הדברים לאזניהם של תלמידי חכמים בדורנו, לענ"ד כל המפקפק במסורת זו, ואומר: "אנו לא יודעים", מפקפק באחד מיסודות התורה שבעל פה. כמו כן, מי שמחדש השערה המכחישה את המסורת שאבן השתייה מקומה בכיפת הסלע, גם אם היא זה תלמיד חכם גדול בתורה, עובר על איסור, פוגע בקדושת התורה שבעל פה, ומעכב בספקנותו את חידוש העבודה במקדש.

ברגשי כבוד ובברכה

ישראל אריאל